

Martonvásár, 2024. február 27.

FRAGMENSEK A KUKORICA KULTÚRTÖRTÉNETÉHEZ

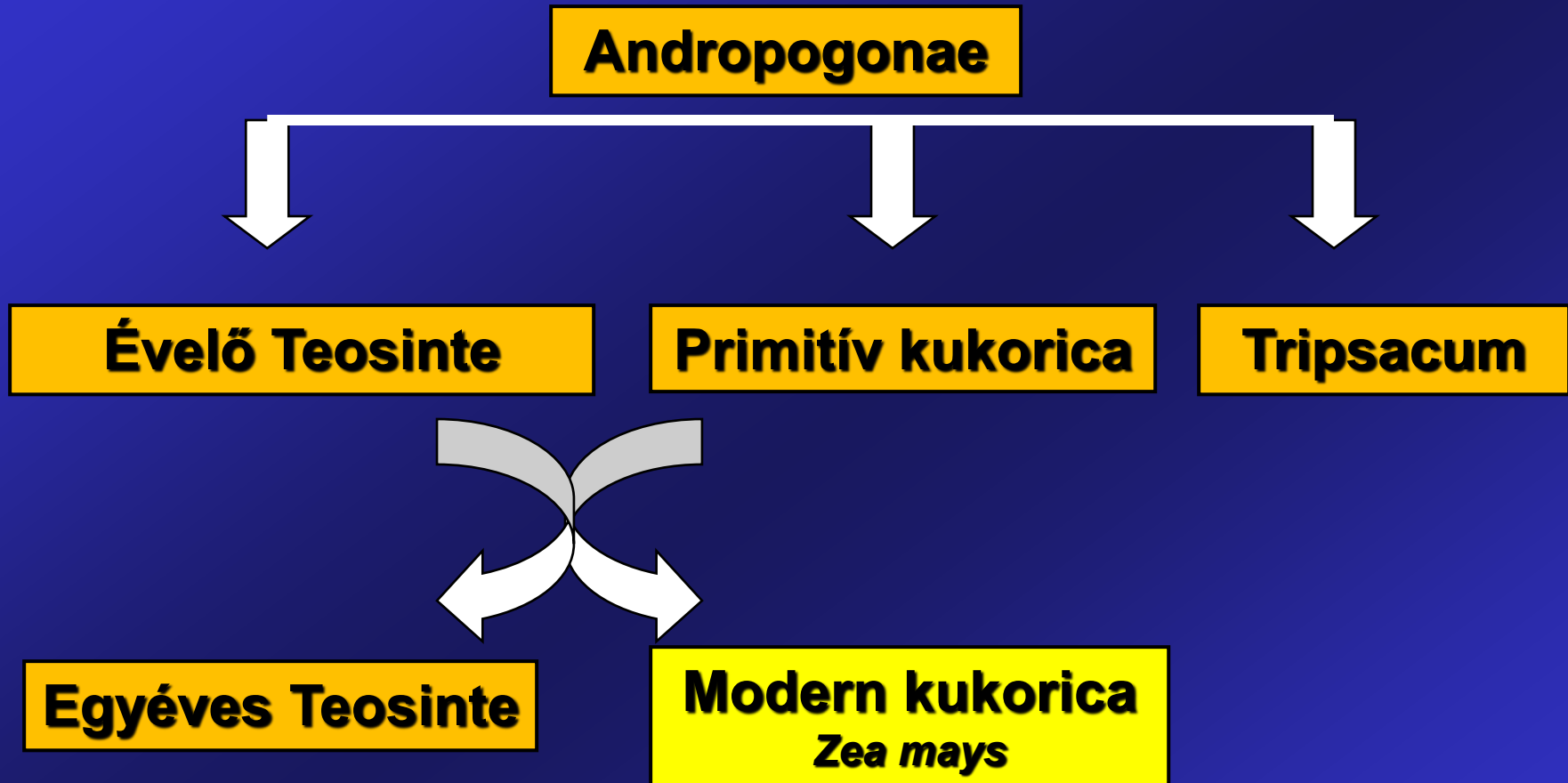
JOLÁNKAI MÁRTON

Kukorica (*Zea mays* L.)

- XVI.törzs: Zárvatermők törzse, Egyszűek osztálya, Pázsitfűvek családja.
- Élettanilag C4 típusú növény
- Jellemzői: Mellégyökérzete 2-3 méter mélyre lehatol. Szára belül tömött, csomós, idős korra fásodik. A talajhoz közeli csomókból pányvázó gyökerek erednek, hozzájárulva a növény megtartásához.
- Mellékeres levelei lándzsásak. Virágai egyivarúak, a növény egylaki. Porzós buga virágzata a hajtás csúcsán, termős torzsavirágzata a levelek hónaljában helyezkedik el. Szél porozza. Termése szemtermés.

A kukorica genealógiája (Mangelsdorf nyomán)

Biotípusok:

Lófogú, keményszemű, csemege,
lisztesmagvú, popcorn etc

A kukorica géncentruma

Györfy Béla

(1928-2002)

**akadémikus,
egyetemi tanár,
az MTA**

**Növénytermesztési
Bizottságának elnöke,
az MTA**

**Mezőgazdasági
Kutatóintézetének
igazgatója**

„A kukorica szent növény” - mondogatta sokszor tréfásan Béla bácsi – „hiszen a szőlő, meg a birka is szerepel a bibliában, a kukoricának azonban egy egész mitológia jutott. Egész sereg isten viseli gondját, - így hát nem is lehet más növényel egy kalap alá venni”

„Amikor az istenek meg akarták ajándékozni az embert, először arra gondoltak, hogy neki adják a napot. De meggondolták magukat. Azután arra gondoltak, hogy neki adják a szelet. De azt sem adták oda. Végül meg akarták ajándékozni a vízzel. De azt is sajnálták. Akkor Tlazolteotl földanya azt mondta: adjuk az embernek a kukoricát, mert az megőrzi neki a napot, a szelet és a vizet is”

Mexikói kukorica istenek

TLAZOLTEOTL (földanya)

fia

leánya

CINTEOTL (kukorica isten)

CHICOMECOATL (kukorica istennő)

fiának felesége

unokája

XOCHIQUETZAL (kukorica virág)

XILONEN (ifjú kukorica anya)

Független istenek

MACUILXOCHITL (a beporzott kukorica virág – férfi)

XOCHIPILLI (virág herceg)

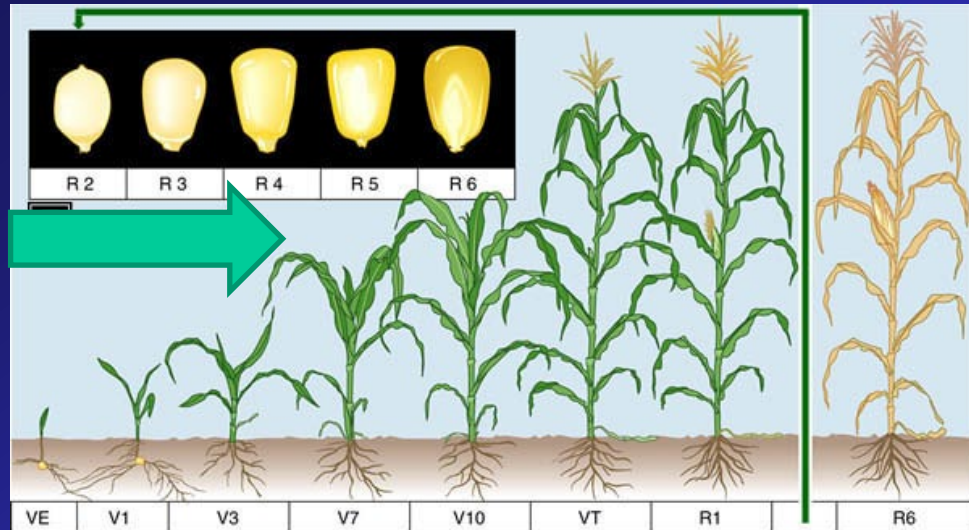
TLALOC (esőisten; – 2. inkarnációja a golyvásüszög)

Cinteotl

Cinteotl a fiúisten a kukorica növény fejlődésének felelőse. A prekolumbián időkben a jó termés érdekében még szüzek felvonulására is sor került, akik közül évente egyet fel is áldoztak ezért.

Xochiquetzal

Xochiquetzal, Cinteotl felesége a virágzó kukoricát szimbolizálja. Egyéb szerepkörében ő is egy termékenység-istennő, anyósával ellentétben ő testesíti meg a szépséget és a szerelmet is.

Chicomecoatl

Chicomecoatl kukorica istennő, a földanya leánya egyértelműen a termés, az élelem istene. Feladata, hogy biztosítsa az emberek táplálékát, elűzze az éhínséget.

Xilonen

Xilonen az ifjú kukorica anyja Chicomecoatl leánya.
Lényegében a név eredete a hajra utal, vagyis a bibeszálak kötegére.

Macuilxochitl

Macuilxochitl a beporzott kukoricavirág, vagyis a már megcsövesedett kukorica istene. Meglepetés, hogy ő egy férfi isten. Végülis felfogható egy kukoricacső akár fallikus szimbólumnak is. Ezt igazolják a képen az epekedő nők. Machó jellegéből fakadóan ő volt még a szerencsejáték, a tánc, és a zene istene is.

Xochipilli a virágherceg

Xochipilli. Valójában ő a mexikói agrárium istene, de ő is jegyzi a zenét és a táncot, valamint a nyarat és a jólétet is.

Talán a legismertebb isten, hiszen volt már olimpiai szimbólum, de van ilyen tequila márka is

Tlaloc

Tlaloc a gonosz isten:

Eső

Golyvásüszög

Fagy

Vihar, árvíz

**Ez a mitológia nem más, mint a
termesztési módszerek és az élettani
folyamatok, a fenofázisok felismerése
a korai mexikói társadalomban.**

**Ami talán még fontosabb, egyúttal a
kukorica, a természet, és a környezet
kapcsolatának felismerése.**

Minden legenda, hiedelem, mítosz megbecsülendő, hiszen kultúrtörténeti értékkel bír. Bármely szakmát, tudományt művelünk, fontos, hogy a természettudományos ismeretek, a technológiai tudás mellett megismerkedjünk az adott kérdéskör kultúrtörténeti vonatkozásaival is.

Kívánom, hogy soha senkinek ne legyen ennél gyengébb kukoricája!

